

Asia: VN/22054/2023

Lausuntopyyntö vapaasta sivistystyöstä annetun lain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja puoluelain muuttamisesta sekä luonnoksesta vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 6 c §. Onko vapaasta sivistystyössä annetun lain 6 c §:ään ehdotettu osaamismerkkien määritelmä onnistunut?

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 13 b §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 21 §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 24 §

-

Valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 d §

-

Puoluelain 8 §

-

Puoluelain 8 a §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 5 §

-

Vapaasta sivistystyöstä annetun asetuksen 6 b §

-

Onko teillä täydennettävää vaikutusarvioihin?

-

Muut kommentit ehdotuksiin liittyen

Osaamismerkkikokonaisuuden luominen työelämässä tarvittaville perustaidoille on lähtökohtaisesti kannatettava asia sekä jatkuvan oppimisen että työllisyyden näkökulmasta.

Osaamismerkkikokonaisuuden luominen vahvistaa työelämässä tarvittavien taitojen ja osaamisen hankkimista. Osaamismerkit tukevat etenkin sellaisten työikäisten mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, joilla on puutteita työelämässä tarvittavissa perustaidoissa. Osaamismerkit vahvistavat etenkin matalasti koulutettujen ihmisten työmarkkina-asemaa.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus Jotpa pitää hyvänä sitä, että osaamismerkkikokonaisuutta koskeva ehdotus edistää muualla kuin koulutuksessa hankitun osaamisen tunnistamista, sanoittamista ja näkyväksi tekemistä. Se auttaa siirtymässä tutkintokeskeisyydestä osaamiskeskeisyyteen. Tutkitusti työn vuoksi tapahtuvasta oppimisesta 80 % tapahtuu työssä työtä tekemällä (Lemmetty S., Jaakkola M, Collin K., 2022). Muutoin kuin muodollisessa koulutuksessa hankitun osaamisen näkyväksi tekeminen ja standardointi tukee erityisesti sellaisten ryhmien jatkuvaa oppimista, joilla ei ole mahdollisuutta opiskella pidempiä jaksoja ja joilta puuttuu tutkinto tai muu muodollinen koulutus. Ihmiset, joilla on puutteita perustaidoissa, hyötyvät siitä, että olemassa oleva osaaminen tulee todennetuksi ja käsitys itsestä osaajana ja oppijana vahvistuvat. Osaamisen tunnistaminen vahvistaa osaamismerkin saajan osaamisidentiteettiä ja luo pohjaa jatkuvalla oppimiselle.

Osaamismerkkikokonaisuus ja merkkien tallentamismahdollisuus vahvistaa erityisesti koulutukseen vähemmän osallistuvien jatkuvaa oppimista. Aiemmista tutkimuksista tiedetään, että ihmiset, joilla on puutteita perustaidoissa, osallistuvat jatkuvaan oppimiseen muita vähemmän (mm. Continuous Learning in Working Life in Finland, 2020). Tässä kohderyhmässä on paljon matalasti koulutettuja henkilöitä, jotka hyötyisivät koulutukseen osallistumisesta. Etlan tutkimuksen (Kauhanen A, Virtanen H. 2021) mukaan perusasteen varassa olevan aikuisen todennäköisyys saada työtä paranee koulutuksen myötä keskimäärin 10 prosentilla ja vuositulot noin 16 000 eurolla. Jotpan kyselytutkimuksen (Mitä työikäiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta?) mukaan perusasteen varassa olevat kokevat mahdollisuutensa osallistua koulutuksiin muita huonommiksi ja uskovat muita harvemmin, että pystyvät kehittämään osaamistaan niin, että pärjäävät työelämässä myös tulevaisuudessa. Matalasti koulutetut myös kokevat muita useammin, ettei uuden oppiminen ole itseä varten, ja luottavat muita vähemmän kykyynsä oppia uutta. Osaamismerkkien suorittaminen ja saaminen omasta työelämärelevantista osaamista luo jatkopolkuja tulevalle uuden oppimiselle. Se

helpottaa siirtymiä ja nivelvaiheita tutkintokoulutukseen niillä, joilta puuttuu ammattiin valmistava koulutus.

Esitys osaamismerkeistä lisänee perustaitojen kehittämiseen tähtäävää koulutustarjontaa. Osaamismerkkien tallentaminen valtakunnalliseen tietovarantoon auttaa viranomaisia saamaan tietoa palveluiden ja toiminnan kehittämisen tueksi: tietojen tallentaminen antaa tietoa siitä, miten perustaitoja on vapaassa sivistystyössä kehitetty. Saatava tieto ei tosin tule olemaan täysin kattavaa, sillä tietojen tallentaminen on ehdotuksen mukaan oppilaitoksille vapaaehtoista.

Ehdotuksessa sanotaan, että Opetushallitus määräisi sisällön ja osaamistavoitteet osaamismerkeille. Koska tavoitellaan työelämässä tarvittavia perustaitoja, Jotpa ehdottaa, että määrittelytyössä olisi työelämän edustus mukana tai siinä huomioisiin työelämän tarpeet. Olennaista on myös, että osaamismerkit tulevat tutuiksi työnantajille.

Puoluelakia koskevaan ehdotukseen Jotpalla ei ole lausuttavaa.

Lausunnossa mainitut lähteet:

Continuous Learning in Working Life in Finland, 2020. OECD.

Kauhanen A, Virtanen H. 2021. Kannattavatko investoinnit aikuiskoulutukseen. Etla.

Lemmetty S., Jaakkola M, Collin K. 2022. Jatkuva työssä oppiminen – Lähtökohtia, edellytyksiä ja seurauksia. Teollisuuden palkansaajat TP ry.

Mitä työikäiset ajattelevat jatkuvasta oppimisesta? 2023. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus.

